

Målgruppe: 4.- 6. klasse

Navn: Renæssancekongens Sorø

Fagområder:

Dansk, historie, kristendomskundskab

Kort beskrivelse:

Gennem fortælling, dialog og øvelser bliver eleverne introduceret til udvalgte temaer og nøglepersoner i renæssancens Sorø. Forløbet foregår ved udvalgte renæssancebygninger i byrummet herunder Sorø Museum.

Foto: Museum Vestsjælland

Praktiske oplysninger

Forløbet foregår hovedsageligt udenfor, så eleverne skal være klædt på til vejret. Hvis Kulturbussen benyttes, kan undervisningsforløbet suppleres med et besøg på Borreby Herreborg. Herreborgen er et klassisk eksempel på byggestilen i renæssancen.

Forhør jer om muligheden når I booker forløbet.

Formål

Undervisningsforløbet har til formål at give eleverne et kendskab til udvalgte dele af renæssancen samt introducere eleverne til forskellige kildetyper.

Der vil være særlig fokus på renæssancekongen Christian 4 (1588-1648) og hans tilknytning til Sorø. Med inddragelse af renæssancespor i by- og museumsrummet bliver eleverne indført i centrale dele af samfundet i perioden så som stænder, skolegang og uddannelse samt arkitektur og (læge)videnskab.

Foruden de faglige fokuspunkter vil der være elevinddragende øvelser i byrummet og på museet. Øvelserne har til hensigt at skærpe elevernes forståelse af kildebegrebet, herunder forskellige kildetyper (bygninger, genstande, billeder og symboler), og hvordan de kan bruges til at sige noget konkret om renæssancen i Danmark.

Pædagogisk greb

I undervisningsforløbet veksles der mellem fortælling, dialog og gruppeøvelser inspireret af Cooperative Learning. Formålet med dette er at levendegøre de kulturhistoriske fokuspunkter i byrummet og lade eleverne prøve kræfter med identificering og brugen af kilder i praksis.

Fælles Mål

Forløbet understøtter flere videns- og færdighedsmål under følgende overordnede kompetencemål for mellemtrinnet.

Historie:

Kildearbejde

Eleven kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden

Kronologi og sammenhæng

Eleven kan relatere ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv

Historiebrug

Eleven kan fortælle om, hvordan mennesker er påvirket af og bruger historie

Dansk:

Fremstilling

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer

Kommunikation

Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer

Kristendomskundskab:

Kristendom

Eleven kan forklare, hvad kristendom er og gengive hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirkens betydning i Danmark

Beskrivelse af undervisningsforløbet

Forløbet starter på Sorø Museum, hvor eleverne i dialog med underviseren introduceres til renæssancen i Danmark. Efterfølgende fortsætter forløbet i byrummet i Sorø, hvor eleverne får et indblik i temaer som stænder, skolegang og uddannelse samt arkitektur og (læge)videnskab. Undervejs stifter eleverne bekendtskab med flere spændende personer fra perioden, og gennem aktiviteter og sansebaserede øvelser arbejder og identificerer eleverne de aftryk fra perioden, der er at finde i byrummet.

Forløbet afsluttes med en værkstedsøvelse, hvor eleverne igennem genstande og billeder skal identificere og afkode de personer og stænder, som de har mødt undervejs i Sorø.

Videre arbejde med emnet ”før” eller ”efter”

De følgende afsnit rummer en række forslag til, hvordan man på egen hånd kan forberede og efterbearbejde undervisningen på museet.

Besøget kan integreres i et forløb om Christian 4, men kan også indgå i arbejdet med kildetyper og kildekritik.

1. Mind map! Hvad ved du om renæssancen i Danmark?

For at få mere ud af besøget er det en god idé, at eleverne har fået en introduktion til perioden. Det kan også være, at klassen har arbejdet med reformationen, og besøget er begyndelsen på arbejdet med emner som renæssancen, Christian 4 eller noget helt tredje.

Renæssance betyder ”genfødelse” og stammer fra det franske *Renaissance*. Renæssancen i Danmark (1500-1660) indtraf senere end i Sydeuropa (ca. 1300-1600). Perioden var karakteriseret ved en overvældende interesse for antikkens kunst og kultur, hvor mennesket og det enkelte individ blev sat i centrum. Renæssancen betragtes som overgangen fra middelalderen til nyere tid.

- Lav et mind map over ordet renæssance. Hvad forbinder du med ordet?
- Tal sammen med jeres lærer om perioden, og hvad I forbinder med den

Øvelsen gentages, når eleverne er tilbage på skolen igen efter besøget. Afslutningsvis kan de to mind maps sammenlignes, hvor man har en dialog med eleverne om deres oplevelser, og det de har lært ved besøget.

2. Lav din egen udstilling om renæssancen!

Gruppearbejde:

Lav din egen udstilling eller præsentation om renæssancen på baggrund af dit besøg i Sorø. Tag

billeder eller film undervejs i forløbet og brug dem til din research eller som en del af din præsentation.

- Vælg mellem et af følgende emner. Lav research om emnet og formidl det gennem en udstilling eller en præsentation.

Emnerne er som følgende:

- Bonden i renæssancen
- Borgeren i renæssancen
- Adlen i renæssancen
- Leonora Christine
- Hekse og lægekunst
- Strukturér jeres research om 2-3 spørgsmål, som I gerne vil have besvaret og videreformidlet. Gå på skolebiblioteket og brug internettet til at besvare spørgsmålene.
- Tænk over, hvilken form jeres udstilling/præsentation skal have. Skal det eks. være en collage, film, en digital udstilling eller en udstilling med plancher i klassen.
- Tal sammen i gruppen om, hvad I gerne vil fremhæve ved jeres udstilling/præsentation, når I skal fremlægge den for jeres klassekammerater.

3. Mennesker i renæssancen: Digt din egen historie

I renæssancen var livet meget forskelligt fra det, vi kender i dag. Livet så også meget forskelligt ud, om man tilhørte eks. borgerskabet og adlen eller bondestanden i renæssancen. Du skal nu opdigte en fortælling og skrive om en dag i personens liv.

- Lav research på skolebiblioteket eller internettet om befolkningen i renæssancen
- Opdigt en person ud fra den viden du har om perioden
- Skriv din historie. Den må max. fylde 3 sider

4. Perspektivering: helte og nationalsymboler

Christian 4 var en af de største danske renæssancekonger og er en meget kendt figur i dansk historie. Hvordan bliver han brugt som helt og nationalsymbol i senere perioder?

1) KUNST: Hvad fortæller billedet om Christian 4

I 1864-66 malede Wilhelm Marstrand historiemaleriet, *Christian 4. på Trefoldigheden*. Maleriet viser Christian 4, som d. 1. juli 1644 står såret på dækket af skibet 'Trefoldigheden' midt under kampen mod den svenske flåde syd for Gedser ved Kolberger Heide. Maleriet skildrer det heroiske øjeblik, da kongen har rejst sig og med bind for det sårede øje opfordrer sit folk til at fortsætte kampen.

Christian 4 blev opereret ombord af skibslægen og blev på skibet yderligere en måned. Han omtalte aldrig sine sår i senere breve eller skrivekalendere. Maleriet findes i gravkapellet i Roskilde Domkirke.

Wilhelm Marstrand *Christian 4. på Trefoldigheden*, 1864-1866.

- Kig på Marstrands værk. Beskriv scenen. Hvad prøver han at fortælle os om Christian 4?
- Maleriet er malet mellem 1864-1866. Hvad sker der i Danmark i 1864? Hvilken betydning tror du, Marstrands billede har haft dengang?

2) Musik og litteratur! Hvad betyder teksten?

Kong Kristian stod ved højen mast

Tekst: Johannes Ewald, 1779

- Hvad fortæller sangen om Christian 4?
  - Hvem er de andre "helte" i sangen?
  - Hvad har de tilfælles?
  - I hvilken forbindelse hører man sangen?

*Kong Kristian stod ved højen mast
i røg og damp.*

*Hans væрге hamrede så fast,
at gotens hjælm og hjerne brast.*

*Da sank hvert fjendtligt spejl og mast
i røg og damp.*

*Fly, skreg de, fly, hvad flygte kan!
hvo står for Danmarks Kristian,
hvo står for Danmarks Kristian, i kamp?*

Niels Juel gav agt på stormens brag:

*Nu er det tid!
Han hejsede det røde flag
og slog på fjenden slag i slag.
Da skreg de højt blandt stormens brag:
Nu er det tid!
Fly, skreg de, hver, som ved et skjul!
hvo kan bestå mod Danmarks Juel,
hvo kan bestå mod Danmarks Juel, i strid?*

*O, Nordhav! glimt af Wessel brød
din mørke sky!
Da ty'de kæmper til dit skød,
thi med ham lynte skræk og død.
Fra vullen hørtes vrål, som brød
den tykke sky:
Fra Danmark lyner Tordenskjold.
Hver give sig i himlens vold,
hver give sig i himlens vold, og fly!*

*Du danskes vej til ros og magt,
sortladne hav!
Modtag din ven, som uforsagt
tør møde faren med foragt,
så stolt som du mod stormens magt,
sortladne hav!
Og rask igennem larm og spil
og kamp og sejer før mig til,
og kamp og sejer før mig til, min grav!*

5. På opdagelse: Renæssancen og opdagelsesrejser

Gruppearbejde:

I dag rejser vi verden rundt, men hvordan troede man, at verden så ud i renæssancen? Renæssancen i Europa begyndte allerede i 1300-tallet, og det var en periode, hvor der var mange opdagelsesrejser.

- Kig på følgende liste over nogle af de mest kendte opdagelsesrejsende fra renæssancen.
  - Hvem var de, og hvor kom de fra?
  - Hvor rejste de hen?
  - Hvad var det, de håbede på at finde?
  - Hvad har deres opdagelser betydet for vores forståelse af verdenen i dag?
-
- **Christoffer Columbus (1451-1506)**
  - **Vasco da Gama (1469-1624)**
  - **Ferdinand Magellan (1480-1521)**
  - **Jacques Cartier (1491-1557)**
  - **Jens Munk (1579-1628)**

Link til print af Martin Waldseemüllers verdenskort fra 1507:

<http://www.henry-davis.com/MAPS/Ren/Ren1/310.html>

6. Hvad findes i din by? På jagt efter historiske spor!

Du skal nu selv gå på jagt efter historiske spor i din by. Det kan eksempelvis være bygninger, statuer eller monumenter.

- Dokumentér dit historiske spor med kamera
- Beskriv dit spor: Hvordan ser det ud? Hvad er det lavet af?
- Lav research på dit spor. Svar på følgende spørgsmål:
  - Hvornår er den blevet bygget/fremstillet?
  - Hvorfor er den blevet bygget/fremstillet?
  - Til hvem er den blevet bygget/fremstillet?

Du kan bagefter foretage aktiviteten med bygninger, statuer eller monumenter, der er blevet bygget/fremstillet inden for de sidste 10 år.

Litteratur:

Cooperative learning (Cooperative Learning) Spencer Kagan. Alinea.2007

"Historie 6". Ulrik Grubb og Jens Aage Poulsen. Gyldendal. 2014.

Se mere: <http://gyldendal-uddannelse.dk/grundskolen/historie/isbn13-9788702137392/historie-6>

"Indblik og udsyn – historie for 6. klasse - Grundbog". Forlaget Meloni. 2010

Se mere: <http://www.meloni.dk/mini-site-om.php>

<http://danmarkshistorien.dk/historiske-perioder/adelsvaelden-1536-1660/>

<https://materialeplatform.emu.dk/materialer/index.jsp>

www.natmus.dk

<http://ucsj.dk/cfu/soeg-og-book-laeremidler/> Center for Undervisningsmidler Sjælland University College Sjælland. Her er der mulighed for at søge og bestille undervisningsmidler